

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil).– 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

SUG'ORILADIGAN BO'Z-O'TLOQI TUPROQLARNING SUVGA CHIDAMLI AGREGATLAR MIQDORIGA MOSH O'SIMLIGI YETISHTIRISHNING TA'SIRI

Norbo'tayeva O'g'iloy Komiljon qizi

Guliston davlat universiteti

Email: ogiloynorbotayeva48@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Sirdaryo viloyati Guliston tumani sug'oriladigan bo'z-o'tloqi tuproqlarida mosh o'simligini takroriy ekin sifatida qo'llash natijasida tuproqning suvga chidamli agregatlar miqdoriga ta'siri bayon etilgan bo'lib, unda tuproqqa mosh o'simligini ekish orqali, haydov qatlamida suvga chidamli agregatlar miqdorining ortganligi keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: mosh, bo'z-o'tloqi tuproq, suvga chidamli agregat.

THE EFFECT OF MUNG BEAN CULTIVATION ON THE CONTENT OF WATER-STABLE AGGREGATES IN IRRIGATED SEROZEM-MEADOW SOILS

Norbo'tayeva O'g'iloy Komiljon qizi

Gulistan State University

Annotation. This article describes the effect of growing mung bean as a repeated crop on the content of water-stable aggregates in irrigated serozem-meadow soils in Gulistan District, Syrdarya Region. The findings indicate that cultivating mung bean increases the content of water-stable aggregates in the plough layer of the soil.

Keywords: mung bean, serozem-meadow soil, water-stable aggregates.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ymdif-y2026v2i18/n11>

Respublikamizda cho'l hududlarida tapqalgan tuproqlarning unumdorligini saqlash, tiklash va oshirish hamda tuproqlarda organik modda shakllanishida tabiiy va antropogen omillarning salbiy ta'sirini kamaytirish, kimyoviy, fizik-kimyoviy xossalari va gumusli holatini yaxshilash borasida keng miqyosli ilmiy-amaliy tadqiqotlar amalga oshirilib, muayyan natijalarga erishilmoqda.

Sug'oriladigan tuproqlar xossalari takroriy ekinlar yetishtirishning ta'sirini mahalliy olimlarimizdan M.B.Erkinova, P.Kamolov, B.Kenjebayev, A.Mansurov va xorijiy olimlardan J.M. Tisdall, J.M. Oades, J. Six, E.T. Elliott, K. Paustianlar o'rganishgan [1,2,3,4,5].

Tuproq strukturasining shakllanishi va agregatlarning suvga chidamliligi uning fizik holati, organik modda miqdori hamda o'simlik qoplami bilan chambarchas bog'liq. tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda tuproq agregatlarining suvga chidamliligi, avvalo, organik moddalar bilan bog'liqligi ko'rsatilgan. Mualliflar J.M. Tisdall va J.M. Oades organik birikmalarni agregatlarni bog'lovchi vaqtinchalik, nisbatan qisqa muddatli va barqaror bog'lovchi agentlarga ajratib, o'simlik ildizlari va zamburug' gifalari makroagregatlarning shakllanishi va barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaganlar. Shuningdek, qishloq xo'jaligi ekinlarini almashlab ekish va o'simlik ildizlarining rivojlanishi tuproq agregatsiyasiga bevosita ta'sir qilishi qayd etilgan [4].

J. Six, E.T. Elliott va K. Paustian tadqiqotlarida tuproq agregatlari tarkibi va ularning barqarorligi tuproq sifatining muhim ko'rsatkichlaridan biri sifatida baholangan. Olimlar qishloq xo'jaligida tuproqdan foydalanish intensivligining ortishi agregatlarning barqarorligiga

salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini aniqlaganlar. Shu bilan birga, tuproqdagi organik modda miqdori va uning agregatlar tarkibida saqlanishi tuproq strukturasining barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanligi ko'rsatilgan [5].

Tuproq agregatlarining suvga chidamliligi qancha yuqori bo'lsa, shunchalik unumdor tuproq hisoblanadi. Mosh o'simligi ekilgan maydonda kattaligi 3-2 va 5-3 mm bo'lgan suvga chidamli agregatlarning miqdori mosh o'simligi ekilgan maydonda nazoratga nisbatan ortganligi aniqlandi.

Mosh o'simligi ekilmagan maydon tuproqlarida kattaligi 3-2 mm bo'lgan suvga chidamli agregatlar miqdori 3,72-4,02%ni, mosh o'simligi ekilgan maydonda 3,90-4,28% ni tashkil etdi. Suvga chidamli agregatlar miqdori bo'yicha mosh o'simligi ekilmagan maydonga nisbatan 0,18-0,26% ko'rsatkichlarida ustinlik qilishi qayd qilindi.

1-jadval

Tuproq mikroagregat tarkibining o'zgarish, % (2024-2025 yy)

Variant №	Kesma chuqurligi, sm	3-2 мм ли агрегатлар, мм			5-3 мм ли агрегатлар, мм		
		>1	1-0,25	жами агрегатлар	>1	1-0,25	жами агрегатлар
1	Mosh o'simligi ekilmagan						
	0-15	1,60	2,42	4,02	2,14	2,22	4,36
	15-30	1,52	2,30	3,82	2,10	2,14	4,24
	30-50	1,44	2,28	3,72	1,90	2,02	3,92
2	Mosh o'simligi ekilgan						
	0-15	1,70	2,58	4,28	2,22	2,76	4,98
	15-30	1,64	2,54	4,18	2,10	2,74	4,84
	30-50	1,42	2,48	3,90	2,00	2,60	4,60

Kattaligi 5-3 mm bo'lgan suvga chidamli agregatlarning miqdori mosh o'simligi ekilmagan maydonda 3,92-4,36%, mosh o'simligi ekilgan maydonda 4,60-4,98%, tashkil etganligi va 5-3 mm bo'lgan suvga chidamli agregatlar miqdori bo'yicha mosh o'simligi ekilmagan maydonga nisbatan 0,68-0,62% ko'rsatkichlarida ustinlik qilishi qayd qilindi (3.2.3-jadval).

Xulosa qiladigan bo'lsak, mosh o'simligi ekilgan maydonda ekishdan keyin 5-3 mm kattalikdagi suvga chidamli agregatlarning miqdoriga nisbatan 3-2 mm kattalikdagi agregatlar miqdori kamligi qayd qilindi, bu agregatlarning suvga chidamliligi bilan farqlanishini ko'rsatadi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Erkinova M.B., Kamolov P. Xorazm viloyatining alluvial tuproqlariga dukkakli ekinlar (loviya, mosh, soya)ning suv-fizik xususiyatlariga ta'siri // Ilm fan xabarnomasi. – 2026. – Vol. 12, № 1. – B. 411–413.
2. Kenjebaev B. Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitida takroriy ekin sifatida mosh yetishtirish imkoniyatlari. // Toshkent Davlat agrar universiteti ilmiy axboroti. №2. B. 38–43.
3. Mansurov A. Takroriy ekin turlarining tuproq agrofizik xossalari, g'ovakligi va suv o'tkazuvchanligiga ta'siri. // Agro ilm. – 2012. – №1(21). – B. 25–26.

4. Tisdall J.M., Oades J.M. Organic matter and water-stable aggregates in soils // *Journal of Soil Science*. – 1982. – Vol. 33, No. 2. – P. 141–163. – DOI: 10.1111/j.1365-2389.1982.tb01755.
5. Six J., Elliott E.T., Paustian K. Soil Structure and Soil Organic Matter II. A Normalized Stability Index and the Effect of Mineralogy // *Soil Science Society of America Journal*. – 2000. – Vol. 64, No. 3. – P. 1042–1049

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil). – 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.